



Напярэдадні тысячагоддзя Брэста нельга не ўздаць аб выдатным і знакамітым выданні, якое па праве можна лічыць адным з сімвалаў гэтага горада, – Брэсцкай Бібліі.

Выдадзеная на сродкі канцлера Вялікага княства Літоўскага і брэсцкага старосты Мікалая Радзівіла Чорнага (адсюль і другая назва выдання – Радзівілаўская Біблія) у 1563 г., гэтая кніга стала агульнаеўрапейскім духоўным набыткам, каштоўнасць якога з цягам часу ўсё больш узрастае.

Першай друкарняй, якая дзейнічала на тэрыторыі сучаснай Беларусі, была менавіта Брэсцкая, заснаваная ў 1553 г. У 1558 г. па ініцыятыве таго ж Радзівіла пачала работу новая друкарня, якую ўзначаліў Станіслаў Мурмаліс. Да яго пазней далучыўся другі друкар, Цыпрыян Базылік (друкарня размяшчалася на Рыначнай плошчы Брэста). Менавіта падчас дзейнасці гэтых друкароў выйшла знакамітая Біблія на польскай мове. Пытанне аб тым, хто дакладна ўзначальваў працу над кнігай, застаецца адкрытым.

Брэсцкая Біблія – адметнае па ўсім крытэрыям выданне. Над перакладам, рэдакцыяй і каментарыямі працавалі тэолагі і літаратары з Польшы, Італіі і Францыі. Гэты пераклад, які адрозніваўся яснасцю і вобразнасцю стылю, стаў узорам польскай літаратурнай мовы тых часоў, а велічны памер і выдатнае мастацкае афармленне кнігі, выкананае ў рэнесансным стылі, выклікалі захапленне і жаданне бачыць яе ў асабістай бібліятэцы, нягледзячы на вельмі высокі кошт.

Нягледзячы на тое, што Брэсцкая Біблія была ўключана ў польскі індэкс забароненых кніг (1603 г.), Віленскі евангелічна-рэфармацыйны сінод 1617 г. пастанавіў мець яе пры кожным кальвінскім зборы Вялікага княства Літоўскага. У XVIII ст. яе асобнікі захоўваліся ў бібліятэках Радзівілаў, Сапегаў, Тышкевічаў. Аўтарытэт гэтага выдання быў настолькі вялікім, што яно выкарыстоўвалася, напрыклад, пры падрыхтоўцы Астрожскай Бібліі 1581 г. Новы Заповіт з Брэсцкай Бібліі перавыдаваўся ў Брэсце (1566), Нясвіжы (1568), Торуні (1585), Вільні (1593), Нюрнбергу (1599).

Цікава, што Радзівілаўская Біблія выконвала функцыі сімвалічнага дарунка і служыла пад-

трыманню і ўмацаванню асабістых кантактаў Мікалая Радзівіла Чорнага з еўрапейскімі манархамі. Гэта выданне было падаравана каралю Чэхіі, Германіі, Венгрыі і Харватыі, у хуткім часе імператару Святой Рымскай імперыі, Максімільяну II, герцагу Прусіі Альбрэхту, прынцу Крыстафу Вюртэмбергскаму.

Сімвалічна, што асобнік Брэсцкай Бібліі з фондаў Цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Якуба Коласа НАН Беларусі (ЦНБ) таксама з'яўляецца дарункам, які быў атрыманы 20 мая 1975 г. ад бібліятэкі АН Літоўскай ССР (сёння – бібліятэка імя Урублеўскіх Літоўскай акадэміі навук) у сувязі з 50-годдзем ЦНБ.

Сёння гэта самы поўны асобнік у нашай краіне. У выніку рэстаўрацыі, праведзенай літоўскімі спецыялістамі, кніга атрымала скураны пераплёт, стылізаваны пад даўніну. 46 першых аркушаў, якія былі страчаны, заменены копіямі, выкананымі паводле поўнага асобніка з бібліятэкі АН Літоўскай ССР. Засталіся не адноўленымі яшчэ 32 страчаны аркушы з Новага Завету. Нягледзячы на гэта, з 742 (743) арыгінальных аркушаў асобніка захавалася 664.

Факт аб мэтанакіраваным знішчэнні фанатэкамі-католікамі асобнікаў Брэсцкай Бібліі адносіцца да ліку гістарыяграфічных міфаў. І сёння яна не з'яўляецца бібліяграфічнай рэдасцю. Захавалася больш за 130 яе асобнікаў.

У 2013 г. з нагоды 450-гадовага юбілею Брэсцкай Бібліі ЦНБ НАН Беларусі сумесна з бібліятэкай імя Урублеўскіх, Беларускай навукова-даследчым цэнтрам электроннай дакументацыі і пры падтрымцы ААТ «Белгэапрамбанк» падрыхтавала электронны праект «Брэсцкая Біблія: к 450-летию издания», у якім былі прадстаўлены навуковыя артыкулы, прысвечаныя выданню, а таксама алічбаваны асобнік з фондаў ЦНБ НАН Беларусі.

Вольга ГУБАНОВА,
навуковы супрацоўнік ЦНБ НАН Беларусі